

Kunda jõe ääres peeti maha Borodino lahing

Viimasel ajal on mitmel pool Eestis saagenud jutud ühe või teise eluala töötajate streigiplaanidest, kuid suuremate streikideni pole veel jõutud.

Andres Pulver

Väidetavalt toimus esimene streik Eestis 1870. aastal, mil oma õiguste eest astusid välja Kunda tsemenditehast ehitanud töölised.

Ehitusmeister Alich oli palganud tehast ehitama ligi 60 talupoega, kuid pärast esimest töökuud tekkisid arusaamatused palga väljamaksmisel. Seejärel jättis enamik talumehi töö seisma.

Streik lõppes alles pärast seda, kui tehase omanik parun Girard de Soucanton lubas, et peab töölistel saada oleva summa Alischil saada olevast rahast kinni ja maksab neile välja.

Nä juhtuski korduvalt, kuid ~~ta~~ ehitustööd lõpetati ja ~~ta~~ hakkasid uusi nõudmisi ~~ta~~ Alisch kui rahuldumast. puhkesid

rahatused, mis suruti maha haagikohtuniku abiga.

Kunda streik sai alguse kõvast vihmasajust

Esimesed tõeliselt suured streigid Eestis toimusid 1872. ja 1882. aastal Kreenholmi Manufaktuuris, aasta hiljem asusid oma õigusi kaitsma taas Kunda töölised. Oma osa streigi alustamisel oli kindlasti Kreenholmi süüdmustel.

Vastuhakumeeleolud Kunda tsemenditehase tööliste hulgas puhkesid 1883. aasta kevadel. 6. juulil sadas tugevat vihma ning 37 Liivimaalt pärit meest keeldus vihmast libedatesse saviaukudesse tööle minemast.

Tehase direktor Oscar Lieven läks isiklikult barakki, et mehi tööle suunata, kuid sai vastuseks üksmeelse keeldumise. Lieven otsustas kahte eriti ülbelt käitunud meest – Jakob Adlerit ja Jakob Seppa – karistada ning andis asja haagikohtuniku kätte.

Mehed kohtukutsele ei reageerinud, mitmed katsed Adlerit ja Seppa kohtulaua ette saada lõppesid tagajärjetult. Lõpuks otsustati kasutada soldatite abi.

20. juulil paigutas Lieven mässumehed 15 usaldusväärse töölise valve all eraldi tööle ning neid tuli vangistama haagikohtuniku asetäitja parun Clodt koos politseisoldatitega.

Solvunud kahe mehe arresterimisest ning nende vastu jõu kasutamisest, katkestas enamik tehase 336 töölisest töö. Suur hulk mehi nõudis lõpparvet ja passe, vangistatud mehed aga vabastati ning soldatid ei teinud katsetki töölisi tagasi hoida.

Lahing andis tänavale nime

Järgmisel päeval mobiliseeriti haagikohtunikule abiks 40 töölist Kunda mõisast, mõned hiljuti tehasesse tööle võetud erusoldatid ning 33-liikmeline Mustvee meeste artell, et nii Adler ja Sepp kui veel kaks mässulist – Hindrik Nieländer ja Ado Jõger – kinni võtta.

Õhtul otsiti kõik barakid läbi, kuid otsitavad olid juba Tallinna suunas lahkunud. Lõpuks võeti kinni tööline Jaan Lang, kelle käitumine oli Lieveni arvates “ähvardav”.

Langil õnnestus jõe äärde põgeneda, kuid ta püüti uuesti kin-

ni ja mees sai tekkinud rüseluses haavata. Haagikohtuniku punti värvatud talupojad ja töölisel jooksid laiali ning nii olid saksad sunnitud taanduma ja haavatud Langi maha jätma.

Töölised ründasid Lievenit ja tehase arsti M. Luigi kivide ja kaigastega ning need taandusid haavatutena direktori majja.

Tööliste suus sai see sündmus “Porudini (Borodino) lahingu” nime ning pikki aastaid oli Kunda tsemenditehase taga jõe ääres tänavake nimega Borodini liin.

22. juulil streikisid kõik tsemenditehase töölised, päev hiljem saabus aga Rakverest streigi ja rahutuste mahasurumiseks 30 soldatit, kelle kaasabil õnnestus aktiivsemad streikijad vangistada ning tööd jätkata.

Üheksat suuremat mässajat karistati vanglakaristusega, kõige pikema karistuse – kolm aastat - sai Jaan Lang, kelle pärast lahingut löödi.

Adler ja Sepp said karistuseks ühe aasta vangistust, kuid Tallinna ülemmaakohus mõistis Sepa hiljem süütõendite puudumisel õigeks.